

GYLDENDAL

**MAY
NO
AL**

LISBETH BONDE OG
METTE SANDBYE

TIL
DANSK
SAMTIDS/
KUNST

Katya Sander (f. 1970) har både en universitetsuddannelse i Moderne Kultur og en kunstneruddannelse på Kunstakademiet bag sig. Hun bor i dag fortrinsvis i Berlin, men var især i sidste halvdel af 1990'erne en aktiv deltager i det unge københavnske kunstmiljø og 1995-2001 redaktør af tidsskriftet *Øjeblikket*. At udtrykke sig i sprog og tekst har altid været en del af hendes praksis.

Flere af hendes værker er skabt til det offentlige rum, og mange af dem forholder sig kritisk til selv samme rum. I 2004 blev hun inviteret til at skabe et midlertidigt monument i København til udstillingen "Monument – samtidskunst i byrummet", kurateret af Kristine Agergaard, Christian Skovbjerg Jensen og Tine Vindfeld. Hun indgik i et samarbejde med dagbladet *Politiken*, som én dag, d. 6. juli, udkom i to parallelle udgaver i hovedstadsområdet: den normale avis og en anden version, hvor al tekst var fjernet undtagen avisens navn som overskrift på forsiden. Når man købte en avis, fik man Katya Sanders 'Monument'-version med gratis. Hun ønskede bevidst at skabe noget meget flygtigt og uhåndgribeligt som modvægt til de mange skulpturer og monumenter, der efterhånden fylder enhver tom plads i det offentlige rum. Monumenter er traditionelt noget, der forholder sig til historien, som samler og fortolker historien og herved skaber en kollektiv erindring, og som samtidig har en eviggyldig karakter. Med avisværket pegede hun på, at historien og den kollektive erindring i dag først og fremmest konstrueres gennem medierne, ikke mindst

gennem de mange billeder, som vi hver dag indoptager på en langt mere ubevidst og ureflekteret måde end tekst. Og at disse konstruktioner er meget flygtige.

At gå i kritisk dialog med og synliggøre mere eller mindre ubevidste magtkonstellationer i det moderne samfund er et gennemgående tema i Katya Sanders værk. Hun tager altid afsæt i en konceptuel idé frem for en gennemgående udtryksform, og derfor har hun arbejdet med alt fra video og fotografi til tekst (fx på plakater og badges) og installationer. Ofte er værkernes udformning præget af et enkelt, skarptskåret greb: et koncept. Til en stor udstilling af danske kvindelige kunstnere i 1998, "Boomerang" i Nikolaj Udstillingsbygning i København, ombyggede hun indgangspartiet. Udstillingsgæsterne skulle vælge at gå igennem to ens døre, én for mænd og én for kvinder, som ledte til den samme udstilling. Hermed synliggjorde hun med helt enkle midler, hvordan vores erfaringer og oplevelser af andre, af kunsten og af omverdenen, altid vil være præget af det køn, vi har, men at museet forudsætter en neutral og ukønnet betragter og i det hele taget betragter sig som et neutralt sted og et magtfrit rum. For hende handlede det ikke om at sætte det biologiske køn i front, men snarere – som i alle hendes værker – om at vise, hvordan vi som mennesker altid konstrueres gennem sproget, der ofte kan fungere som undertrykkende magtfaktor. Det handlede om at fastslå, at 'neutrale steder' ikke eksisterer.

KATYA SANDER, MONUMENT, 6. JULI 2004.
AVIS UDGIVET I SAMARBEJDE MED POLITTIKEN

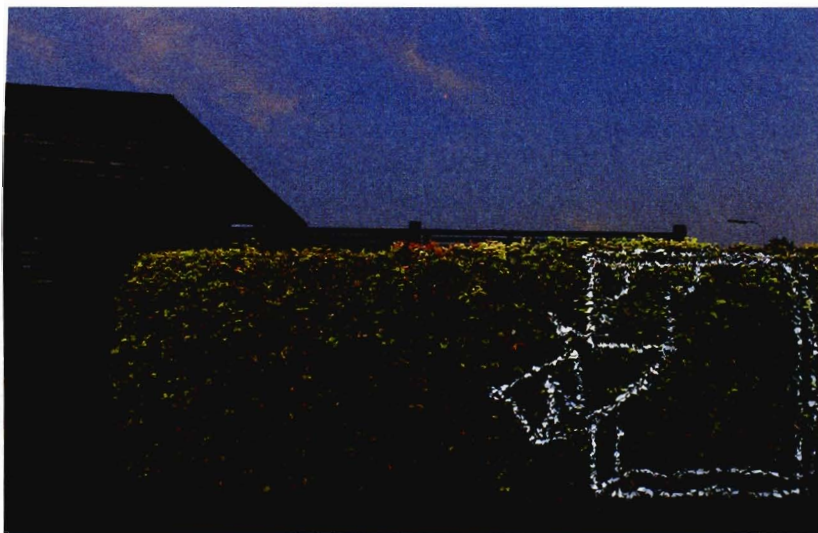
I 1999 deltog hun i den kunstnerarrangerede udstillingsevent "Street Sharks" i København med værket 'Kahve & Külüp'. Værket bestod i at få netop disse to nye ord optaget i *Ordbog over Det Danske Sprog*. Katya Sander, der selv boede på Vesterbro, havde lagt mærke til de mange tyrkiske klubber i området. Det er steder, hvor de tyrkiske indvandrere mødes, drikker kaffe (som ofte ikke koster noget), spiller bordfodbold og diskuterer politik. Klubberne, som af tyrkerne kaldes kahve for det tyrkiske ord for kaffe, eller külüp, som betyder klub, er åbne for alle. Som regel står der intet på facaden, men dels kender tyrkerne stedet, dels findes der ikke et dansk ord, som dækker sådan et sted, der er mere intimt end cafeen og mere offentligt og åbent

end det private hjem. På en dansk café taler man kun med dem, man i forvejen er sammen med, og man betaler for kaffen. Danskerne ser ofte med mistro på disse unavngivne steder, som de ikke rigtig kan placere. Ved at henvende sig til Dansk Sprognævn lykkedes det kunstneren at få ordene kahve og külüp indlemmet i det danske sprog som et konkret tegn på, at indvandrene og deres kultur er blevet en del af den danske kultur. Sammen med brugerne i Külüp 52 designede hun et skilt til facaden, så danskerne nu kan identificere stedet.

En anden måde, hvorpå hun med simple midler viste, at det offentlige rum også er et 'diskursivt', et sprogligt, rum, var et samarbejde med Neuer Berliner Kunstverein i 2005. Her produce-

KATYA SANDER, WENN DU DIES LIEST, GEBE ICH ES DIR, 2005, BADGE MED TRYK, BERLIN

KATYA SANDER, FRA "SAFETY GRAFFITI ON HEDGES", 2004, FOTOGRAFI, DET NATIONALE FOTOMUSEUM M.FL.

rede hun flere tusind badges til uddeling i byen. På dem stod der (på tysk): "Hvis du læser dette, vil jeg give det til dig (men så skal du også have det på)". På den måde kom disse små værker i evig cirkulation som en slags utopi om en værdifri kommunikativ udveksling. Hver gang de skiftede ejer, foregik der en kommunikativ handling og en lille sproglig forvandling af hvem, der nu blev 'jeg' og 'du'.

I "Safety Graffiti on Hedges", 2004, spraymalede hun en stribe tegninger på hække i et parcelhuskvarter i Odense. Det var grafisk enkle, stiliserede motiver, fx af en mor, der krammer et barn, eller et par, der har sex. Og igen havde værket kun en midlertidig eksistens. Hun deltog i en gruppeudstilling på Brandts Klædefabrik, og her kunne man se en kortoversigt over, hvor graffitierne befandt sig. Værket var således en opfordring til at bevæge sig ud i denne Danmarks mest udbredte boligkvartersform og reflektere over det liv, der leves her. Hun har i flere video-

projekter, bl.a. 'Was ist Öffentlichkeit?' (2004, optaget i den olympiske landsby i München) og 'Exterior City' (2005, optaget i Malmø og Wien) reflekteret kritisk over moderne byplanlægning og den måde, hvorpå de moderne byrum indirekte styrer den mellem menneskelige kommunikation.

Katya Sander arbejder stort set altid med emner relateret til det politiske, herunder det offentlige rum, det senkapitalistiske forbrugersamfund og museets og kunstens rolle i samfundet. Men hun opstiller ikke utopier. Snarere fungerer hendes værker som en åben spørger. Som når hun i videoen 'Was ist Öffentlichkeit?' med en mikrofon stiller netop dette spørgsmål til kvarterets beboere, eller når hun i videoen 'What is Capitalism?' beder forbigående forklare, hvad kapitalisme er for dem. Hun kommer ikke med statements, men beder snarere beskueren om at reflektere over de åbne spørgsmål, hendes værker stiller til magten, sproget, kønet og den moderne kultur, vi lever i.